

Forskningscenter knuser myter om flerspråkighet

Nyere forskning viser at språklig mangfold er en ressurs. Likevel blir flerspråkighet gjerne sett på som et problem og som et hinder for integrering og norskinnlæring. Forskningscenteret MultiLing bidrar med forskningsbasert kunnskap om flerspråkighet til politikere og allmenheten, slik at vi ikke tar beslutninger på feil grunnlag.

- La oss slå det fast med en gang: Flerspråkighet i seg selv er ikke et problem. Flerspråkighet er en stor ressurs.

Dette sier Elizabeth Lanza, leder for [MultiLing Senter for flerspråkighet](#). MultiLing er et senter for fremragende forskning (SFF) ved universitetet i Oslo, og har hatt senterstatusen siden 2013. MultiLing får til sammen 145 millioner over ti år for å forske på språklig mangfold.

I de fleste samfunn verden over er flerspråkighet snarere regelen enn unntaket. Og i de siste tiårene har det språklige mangfoldet blitt mye større, ikke minst i Europa. Dette kommer av at flere og flere flytter på seg på grunn av arbeid og familiegjenforening, men også på grunn av krig og kriser.

SFF MultiLing forsker på konsekvensene av dette, og senteret bidrar med kunnskap om muligheter og utfordringer ved flerspråkighet og økt språklig mangfold både for individ og samfunn.

Elizabeth Lanza er leder for MultiLing Senter for flerspråkighet. SFF MultiLing får til sammen 145 millioner over ti år for å forske på språklig mangfold. (Foto: Nadia Frantsen/UiO)

Sentrale forskningstema er hvordan flerspråklige barn, unge og voksne tilegner seg språk og bruker dette, og hvordan kompetansen og bruken endrer seg gjennom livet. De undersøker også hvordan språkpolitikk og ideologier påvirker flerspråkighet.

Senteret gir råd til politikere, forvaltningen, institusjoner og vanlige folk, basert på sine forskningsresultater og hva de anser som allment godtatt innen forskningsfeltet.

Gir råd og bidrar til folkeopplysning

Formidling av forskningsresultater er en av styrkene til MultiLing. Halvveis i sin senterperiode blir hvert senter for fremragende forskning evaluert av en internasjonal komité. I [evalueringen av MultiLing](#) ble det fremhevet at senteret har formidlet og utvekslet kunnskap på en eksemplarisk måte. En bevisstgjøring av forskningen og kunnskapen på feltet flerspråkighet ser Lanza på som hovedoppgaven til MultiLing.

MultiLing har blant annet, gjennom [Forskningskampanjen](#), samlet inn kunnskap om skoleelevers bruk av språk og dialekter. I samarbeid med Oslo bymuseum og Språkrådet laget de utstillingen «Oslo sier» som hadde over 150 000 besøkende. De har også hatt arrangement under årets [Forskningsdagene](#) hvor de tok for seg den flerspråklige hjernen gjennom livet.

Lanza forteller at de ofte blir kontaktet av foreldre med spørsmål om flerspråklig oppdragelse. Mange lurer på om de skal lære barna flere språk, eller hva de skal gjøre når de ser at barna tilsynelatende sliter med å beherske flere språk.

- Mange lurer for eksempel på om det er farlig at barna blander sammen to språk. Eller forteller at de sliter med å lære barna flere språk, og vurderer på om det er vits å fortsette, forteller Lanza. – For noen kan flerspråkighet være en utfordring, for eksempel en flyktningfamilie som relaterer store traumer til et bestemt språk. Men vi oppmuntrer de aller fleste til å gjøre barna flerspråklige, siden det er så mange fordeler forbundet med det, ikke minst kontakt med slektninger og venner i utlandet.

På i MultiLings Sosio-kognitiv lab bruker de EEG, eller elektroencefalogram, for å måle elektrisk aktivitet i hjernen til flerspråklige i sanntid, gjennom elektroder som plasseres ulike steder på skallen. (Foto: Mona Ødegård/UiO)

Språklig mangfold blomstrer under Covid-19

Da Covid-19-pandemien gjorde det nødvendig med hjemmeskole og hjemmekontor, tilbrakte mange barn mye mer tid med foreldrene sine enn de vanligvis gjør når de går på skolen og i barnehagen. Forskerne på MultiLing ble nysgjerrige på konsekvensene dette hadde for flerspråklige barn, og gjorde en undersøkelse blant 200 familier. Resultatene var oppløftende:

- Mange flerspråklige foreldre rapporterte at de følte seg lykkeligere når de så at barna deres brukte familiespråket sitt mer og med tiden behersket det bedre, sier Lanza. – Dette var en god nyhet i en tid hvor mange opplevde mer stress og engstelse enn vanlig. Å lære bort språket sitt kan bedre kommunikasjonen mellom generasjoner og styrke identitetsfølelsen.

Lanza understreker at det er for tidlig å si hva slags konsekvenser dette har på lengre sikt, særlig i familier der barn og voksne ikke får tilstrekkelig tilgang til norsk.

Flerspråklighet og demens hos eldre

MultiLing samarbeider med forskere fra flere fagdisipliner, både nasjonalt og internasjonalt. Et godt eksempel er det nylig fullførte prosjektet [Flerspråklig demens](#). Forskerne undersøkte de språklige, kognitive og sosiale effektene av demens hos flerspråklige eldre i Norge, i samarbeid med medisinerne, psykologer og hjerneforskere.

Prosjektet Flerspråklig demens undersøkte de språklige, kognitive og sosiale effektene av demens hos flerspråklige eldre i Norge. Her kartlegges språkvansker som følge av hjerneslag hos en flerspråklig pasient. (Foto: Nadia Frantsen/UiO)

De lagde en rekke tester der de undersøkte den enkeltes evne til å forstå og produsere ord og setninger på språkene sine. Testene ble tilpasset de flerspråklige eldre både språklig og kulturelt, sammen med utdanningsnivå – en viktig faktor når en tester kognitive funksjoner. Ved hjelp av samtaleanalyse av spontantale og intervju så man videre også på hvor godt den enkelte klarte å kommunisere med andre.

- Resultater viste at det ikke nødvendigvis er sammenheng mellom hvor godt personene gjør det i testene og hvor flinke de var til å kommunisere, forteller Lanza. - I samtaler kan de eldre dra nytte av sin flerspråklighet. Dette er viktige resultater med tanke på diagnostikk og behandling.

Negative holdninger til språk gir en følelse av marginalisering

Lanza forteller noen språk kan ha en høyere verdi i samfunnet enn andre, et slags språklig hierarki. Men språkets plassering i hierarkiet bestemmes ikke av språket selv, men av status og kultur:

- Hvis du for eksempel er arbeidsinnvandrere eller flyktning, kan flerspråkligheten din bli fremstilt som noe negativt og et problem for majoritetssamfunn. Hvis du derimot er diplomatbarn, blir flerspråkligheten din sjelden omtalt som uønsket, sier Lanza.

Nå har prosjektet [MultiFam](#) undersøkt hva dette betyr for barns språkkinnlæring og identitetsutvikling hos flerspråklige familier. Resultatene viser at det kan ha store negative konsekvenser dersom familiespråket er forbundet med lav status og blir møtt med negative holdninger i samfunnet.

- Det lave status til språket kan gå ut over barnas evne og vilje til å lære familiespråket, det kan gi lav selvfølelse, utrygghet, dårligere kommunikasjon mellom generasjonene og en følelse av marginalisering, i familien og storsamfunnet, understreker Lanza.

Forskere på MultiLing bruker intervju og samtale for å undersøke hvordan språkpolitikk og språkholdninger virker inn på flerspråklig samhandling. (Foto: Nadia Frantsen/UiO)

Kunnskap motvirker unyanserte holdninger

For noen år siden var det et stort oppslag i avisene om innvandrerbarn som slet på skolen fordi de ikke behersket norsk godt nok. Det hadde vært en utbredt holdning blant mange at barn med innvandrerbakgrunn bør bare snakke norsk i hjemmet fra tidlig av for å kunne lykkes i skolen.

- Det som var skremmende, var måten enkelte politikere gikk ut og foreslo å fjerne støtteordninger for innvandrerforeldre som ikke snakket norsk hjemme med barna sine, sier Lanza.

- Det er klart at det er viktig å ha gode norskkunnskaper for å klare seg på skolen og i samfunnet, fortsetter hun. - Men barna må ikke oppleve en negativ holdning til å lære foreldrenes språk, at det ikke har noen verdi. Istedenfor å skremme foreldre med innvandrerbakgrunn til å la være å formidle morsmålet videre til sine barn, bør de oppmuntres til å sørge for at barna videreutvikler morsmålet samtidig som de får bedre mulighet til å lære og bruke norsk utenfor hjemmet. I en stadig mer globalisert verden er flerspråklig kompetanse en viktig ressurs for det norske samfunnet som det vil være svært uheldig å miste.

Utpekt som et verdensledende forskningsmiljø

MultiLing har som mål å bidra til den internasjonale forskningsfronten på fagfeltet. Status som SFF har gitt MultiLing muligheter til å bringe sammen forskere fra flere disipliner og bidra til toppforskning. MultiLing har et utstrakt forskningsnettverk og samarbeider med både nasjonale og internasjonale flerspråklighetsforskere.

I statsbudsjettet for 2015 ble det bevilget millioner til UiO for å utvikle flere verdensledende miljøer. MultiLing ble utpekt som et av fem toppforskningsmiljøer. Midlene ble benyttet blant annet til senterets sosio-kognitive laboratorium, hvor forskere utprøver nye eksperimentelle metoder og redskaper for å øke forståelsen av hvordan mennesker lærer, bruker eller gradvis mister språkene de kan.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 7. juli 2025, kl. 01.22 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.